

LBRIS

We know
books

DONNA TARTT

**ISTORIA
SECRETĂ**

Traducere din limba engleză
MAGDA GROZA

LITERA
București

LIBRIS

We know
books

PROLOG

Pe munte se topea zăpada, iar Bunny era mort deja de câteva săptămâni; și abia atunci am început să înțelegem gravitatea situației în care ne aflam. Era mort de zece zile când l-au găsit, știți. A fost una dintre cele mai grozave descinderi din istoria Vermontului – trupe locale, FBI-ul, și chiar un elicopter al armatei; colegiul s-a închis, fabrica de vopseluri din Hampden de asemenea, și a venit o mulțime de lume de peste tot, din New Hampshire, din partea de nord a statului New York și chiar mai de departe, din Boston.

Este greu de crezut că modestul plan al lui Henry a putut să iasă așa de bine, în ciuda tuturor evenimentelor neprevăzute. N-am avut intenția să ascundem cadavrul așa încât să nu mai poată fi găsit. De fapt, nici nu l-am ascuns deloc, ci pur și simplu l-am lăsat acolo unde a căzut, cu speranța ca un trecător ghinionist să se împiedice de el înainte chiar de a i se fi observat dispariția. Asta ar fi fost o poveste extrem de simplă și de evidentă: bolovanii desprinși, cadavrul pe fundul ravenei, cu o fractură clară a gâtului și urmele lăsate adânc în noroi indicând alunecarea ștaifului în jos; un accident de munte, nici mai mult, nici mai puțin, și totul ar fi putut foarte bine să rămână așa, cu lacrimi tăcute și o înmormântare restrânsă, dacă n-ar fi fost zăpada care a căzut în noaptea aceea; l-a acoperit fără urmă, și, după zece zile, când s-a topit, trupele locale

și FBI-ul și investigatorii din oraș au constatat cu toții că trecuseră în tot acest răstimp încoace și-ncolo peste cadavrul lui, până când zăpada bătătorită de deasupra a devenit compactă ca gheața.

Este greu de crezut că s-a iscat o asemenea agitație în legătură cu un act de care eu eram parțial răspunzător; și chiar mai greu de crezut este faptul că am fost capabil să trec prin toate astea – aparate de fotografiat, uniforme, puderia întunecată de oameni presărați pe muntele Cataract asemenea unor furnici într-un castron cu zahăr – fără să stărnesc vreo suspiciune cât de mică. Să trec prin toate astea a fost una, dar plecarea de acolo, din nefericire, s-a dovedit a fi alta; la un moment dat am crezut că am părăsit ravena pentru totdeauna în după-amiaza aceea de aprilie, însă acum nu mai sunt tot atât de sigur. Acum, după ce investigatorii au plecat și viața s-a domolit în jurul meu, am început să-mi dau seama că, deși ani de zile probabil că mi-am imaginat că mă află în altă parte, în realitate eu am rămas acolo, sus, lângă urmele de noroi lăsate de roți în iarba proaspătă, acolo unde cerul e întunecat deasupra tremurătorilor meri înfloriți și unde se simțea în aer primul fior înghețat al ninsorii ce avea să cadă în noaptea aceea.

– Ce faceți acolo? a întrebat Bunny surprins când ne-a găsit pe toți patru așteptându-l.

– Ei, ne uităm după ferigi tinere, a răspuns Henry.

Noi am mai rămas un timp în desigur vorbind în șoaptă – o ultimă privire spre cadavru și o ultimă privire în jur, să nu fie vreo cheie căzută, ochelari pierduți, luaserăm tot? –, după care am pornit-o în șir indian prin pădure. Am aruncat o ultimă privire printre copacii tineri care săreau să închidă poteca în spatele meu. Deși îmi amintesc drumul înapoi și primii fulgi de nea singuratici care rătăceau printre pini, deși îmi amintesc cum ne-am înghesuit recunoscători

în mașină și cum am coborât pe munte de parcă eram o familie în vacanță, cu Henry la volan conducând printre gropi cu dinții înțelești și noi, ceilalți, sporovăind ca niște copii, deși îmi amintesc prea bine și de teribila noapte lungă ce ne aștepta, precum și de zilele și nopțile care aveau să urmeze, este suficient să mă uit în acest moment peste umăr ca toți acești ani să se năruie imediat și să văd din nou, chiar în spatele meu, ravena înălțându-se verde și întunecată printre copacii tineri, o imagine care nu mă va părăsi niciodată.

Este posibil ca la un moment dat în viață să fi avut un număr nedeterminat de istorii, dar acum nu mai există alta. Aceasta este singura istorie pe care voi fi vreodată capabil să o povestesc.

LBRIS

We know
books

CARTEA ÎNTÂI

CAPITOLUL 1

Există oare așa-numitul „defect fatal“, vreau să spun fisura aceea vizibilă, întunecată, care străbate chiar mijlocul unei vieți, există el oare în afara literaturii? Acum cred că da. Și cred că defectul meu fatal este următorul: o tânjire morbidă după ceva picaresc, cu orice preț.

*À moi. L'histoire d'une de mes folies.*¹

Mă numesc Richard Papen. Am douăzeci și opt de ani și nu fusesem niciodată nici în New England și nici la Colegiul Hampden înainte de vârsta de nouăsprezece ani. Sunt californian după locul nașterii, dar, am descoperit recent, și prin fire. Firea este ceva ce trebuie să admit că există doar acum, post factum. Nu că ar conta.

Am copilărit în Plano, un mic *silicon village*² din nordul Californiei. Fără surori, fără frați. Tatăl meu se ocupa cu administrarea unei stații de benzină și mama a stat acasă până m-am făcut ceva mai mare, dar timpurile s-au înăsprit și a trebuit și ea să-și ia o slujbă. Răspundea la telefoane

¹ Arthur Rimbaud, „Alchimia verbului“, în *Un anotimp în infern*, traducere de Mihail Nemeș – „E rândul meu. Povestea uneia dintre nebuniile mele.“ (în limba franceză în original) (n.tr.)

² Localitate din Silicon Valley, regiune din California unde s-a concentrat industria americană a computerelor (n.tr.)

într-un birou dintr-o mare fabrică de circuite integrate de la periferia orașului San Jose.

Plano. Cuvântul evocă *drive-ins*¹, șiruri de case stas, valuri de căldură ce se ridică din asfalt. Anii petrecuți acolo au creat un trecut, o istorie de consum, de unică folosință, ca o ceașcă de plastic. Ceea ce cred că a fost un mare dar, într-un fel. Plecând de acasă, am putut să-mi născocesc o istorie personală mult mai satisfăcătoare, plină de influențe conjuncturale frapante, simpliste; un trecut colorat, ușor accesibil pentru străini.

Strălucirea orbitoare a acestei copilării fictive, pline de piscine și livezi de portocali și părinți desfrânați, dar încântători din lumea showbizului, a eclipsat originalul cenușiu. De fapt, când mă gândesc la copilăria mea reală, nu sunt în stare să-mi amintesc multe lucruri despre ea, cu excepția unei harababuri triste de obiecte învălmășite: tenișii pe care-i purtam un an întreg; cărțile de colorat și revistele de benzi desenate de la supermarket; obiecte prea puțin interesante și cu totul lipsite de orice frumusețe. Eram un băiat liniștit, înalt pentru vârsta mea, cu tenul pistruiat. N-am avut mulți prieteni; dacă asta s-a datorat unei alegeri proprii sau unor împrejurări, nu știu. Am mers bine cu școala, se pare, dar nu excepțional de bine; îmi plăcea să citesc – *Tom Swift*, cărțile lui Tolkien –, dar și să mă uit la televizor, ceea ce făceam destul de mult, întins pe jos în livingul gol în după-amiezile lungi, plicticoase de după școală.

Cinstit, nu-mi amintesc prea multe alte lucruri în legătură cu perioada de atunci, în afară de o anumită stare de spirit care a impregnat aproape toți acei ani, un anumit sentiment de melancolie, sentiment pe care-l asociez cu

¹ Restaurant, cinematograf etc. concepute pentru deservirea clienților aflați în mașină (n.tr.)

urmărirea serialului *Minunata lume a lui Disney* de duminică seara. Duminica era o zi tristă – culcarea devreme, școala a doua zi, eram permanent îngrijorat că nu mi-am făcut bine temele –, dar când mă uitam la artificiile care se topeau pe cerul întunecat de deasupra castelelor inundate în lumină din Disneyland mă cuprindea o senzație mai generală de spaimă, de încarcerare în înfricoșătorul cerc școală-casă: împrejurări care, pentru mine cel puțin, reprezentau motive serioase, concrete de depresie. Tatăl meu era un netrebnic, casa în care stăteam era urâtă, iar mama nu-mi acorda prea multă atenție; hainele erau ieftine, tunsoarea prea scurtă, și se pare că nimeni din școală nu mă plăcea prea mult; și, din moment ce toate astea fuseseră adevărate un timp mult prea îndelungat, simțeam că vor continua pe o direcție deprimantă mult și bine, atât cât puteam eu să prevăd pe atunci. Pe scurt: îmi simțeam existența deteriorată, în mod subtil, dar esențial.

Prin urmare, n-ar trebui să fie ciudat că nu reușeam să-mi reconcilies viața cu cea a prietenilor mei, sau cel puțin cu viața lor așa cum o percepeam eu. Charles și Camilla sunt orfani (cât mi-am dorit să fi fost și eu orfan!) crescuți de bunici și strămătuși într-o casă din Virginia: o copilărie la care îmi place să mă gândesc, plină de cai și râuri și copaci cu rășina dulce. Apoi Francis. Mama lui, când l-a făcut, avea numai șaptesprezece ani – o fată fragilă, capricioasă, cu părul roșu și un tătic bogat, care a fugit cu bateristul de la Musical Swains, trupa lui Vance Vane. S-a întors acasă peste trei săptămâni, căsătoria s-a anulat după șase și, așa cum îi place lui Francis să spună, bunicii i-au crescut pe amândoi de parcă ar fi fost frate și soră, adică pe el și pe mama lui, i-au crescut într-un stil atât de grandios, încât până și bărfitorii erau impresionați – cu bone englezoaice și școli particulare, cu veri în Elveția și ierni în Franța. Să-l

punem la socoteală și pe caraghiosul de Bunny, dacă vreți. O copilărie fără sacouri elegante și fără lecții de dans, cu nimic mai grozavă decât a mea. Dar, desigur, o copilărie americană. Fiul unui star al fotbalului din Clemson care a devenit mai târziu bancher. Patru frați, nici o soră, într-o casă din suburbii, cu bărci cu pânze și rachete de tenis și câini de vânatoare; verile la Cape Cod, școlile cu internat de lângă Boston și picnicurile în spatele mașinii din timpul sezonului de fotbal; o educație ce răzbătea prin toți porii lui Bunny, de la modul în care îți strângea mâna până la felul în care spunea o glumă.

Nu am acum și nici nu am avut vreodată nimic în comun cu ei, cu excepția faptului că știam limba greacă și am petrecut un an în compania lor. Și dacă iubirea este ceva care se împărtășește, presupun că am avut inclusiv iubirea în comun, deși îmi dau seama că acest lucru pare ciudat în lumina istorisirii care urmează.

Cum să încep?

După liceu am mers la un colegiu mic din orașul meu natal (părinții mei s-au opus, întrucât se așteptau ca eu să-l ajut pe tata să-și administreze afacerea, unul dintre multele motive care mă chinuiau și din cauza cărora abia așteptam să evadez) și, în timpul celor doi ani petrecuți acolo, am studiat greaca veche. Asta nu datorită unei pasiuni pentru limbi străine, ci pentru că îmi completam studiile pre-medicale (vedeți, banii reprezentau singura cale de îmbunătățire a destinului meu, iar doctorii fac o mulțime de bani, *quod erat demonstrandum*), iar consilierul meu de la școală mi-a sugerat să aleg o limbă străină ca să pot îndeplini cerința legată de materiile umaniste; cum orele de greacă, așa a fost să fie, aveau loc după-amiaza, m-am înscris la greacă, să dorm și eu mai târziu luna dimineața. A fost o decizie absolut

întâmplătoare, care, așa cum veți vedea, s-a dovedit a fi o decizie fatidică.

Am mers bine cu greaca, chiar foarte bine, am luat și un premiu din partea catedrei de studii clasice în ultimul an. Era ora mea preferată pentru că era singura care se ținea într-o clasă normală – fără borcane cu inimi de vacă, fără mirosul de formaldehidă, fără cuștile pline cu maimuțe care țipau. Inițial m-am gândit că prin muncă asiduă îmi voi putea depăși dezgustul fundamental față de materia aleasă și că printr-o muncă și mai susținută voi reuși să-mi stimulez un soi de talent în această privință. Dar nu a fost cazul. Pe măsură ce lunile treceau, eu am rămas în continuare lipsit de interes, chiar dacă nu complet îngreșat, față de studiul biologiei; aveam note proaste; eram disprețuit atât de profesori, cât și de colegii de clasă. Așadar, printr-un gest care până și mie mi-a părut a fi fatal, o victorie à la Pyrrhus care avea să mă coste nejustificat de mult, m-am mutat la literatură engleză fără să le spun părinților mei. Simțeam că-mi tăiam singur gâtul în felul acesta, că urma să-mi pară extrem de rău, fiind încă absolut convins că ar fi fost mai bine să eșuez într-un domeniu lucrativ decât să mă zbat într-unul despre care până și tatăl meu (care nu avea habar nici de finanțe și nici de mediul academic) mă asigurase că era cel mai neprofitabil; un domeniu cu rezultatul inevitabil că aveam să mă învârt pe lângă casă tot restul vieții și să-i cer lui bani, bani pe care, m-a asigurat cu tărie, nu avea nici un gând să mi-i dea.

Așa am ajuns să studiez literatura, ceea ce mi-a plăcut mai mult. Dar nu-mi plăcea deloc mai mult să stau pe-acasă. Nu cred că pot să explic disperarea pe care mi-o stârneau împrejurimile acelea. Deși acum bănuiesc, ținând seama de circumstanțe și de dispoziția mea, că aș fi fost nefericit oriunde, la Biarritz sau la Caracas ori pe insula Capri,

atunci eram convins că nefericirea mea își avea obârșia chiar în acel loc. Poate că parțial așa și era. Deși într-o oarecare măsură Milton are dreptate – mintea este propriul său loc, unde poate face un rai din iad și așa mai departe –, e clar că Plano nu urma modelul unui oraș paradiziac, ci mai degrabă pe acela al citadelei pline de întristare. În timpul liceului mi-am făcut obiceiul de a hoinări prin malluri după școală, învârtindu-mă prin mezaninele răcoroase până când, amețit de produsele de larg consum și de codurile produselor, de promenade și de scările rulante, de oglinzi și de muzica ambientală și de zgomot și de lumină, îmi exploda o siguranță în creier și deodată totul devenea neinteligibil: culoare fără formă, o bolboroseală de molecule detașate. Apoi mă împleticeam ca un zombi până la parcare și conduceam spre terenul de baseball, unde nici măcar nu mă dădeam jos din mașină, ci stăteam acolo cu mâinile pe volan privind țintă la gardul de sârmă groasă și la iarba îngălbenită de iarnă până când soarele apunea și se făcea prea întuneric, iar eu nu mai puteam să disting nimic.

Deși aveam o idee confuză despre nemulțumirea mea, socotind-o de origine boemă, vag marxistă (când eram adolescent am făcut o inutilă demonstrație de socialism, mai ales ca să-l irit pe taică-meu), de fapt, nici măcar nu începusem să înțeleg această nemulțumire; și pe vremea aceea aș fi fost foarte enervat dacă cineva ar fi pus-o pe seama unei puternice tendințe puritane prezente în firea mea – ceea ce era adevărul adevărat. Nu cu mult timp în urmă am găsit acest pasaj într-un caiet vechi de-al meu, scris pe când aveam vreo optsprezece ani: „Locul acesta îmi evocă un miros de putreziciune, mirosul de putreziciune pe care-l emană fructele. Nicăieri, niciodată, mecanica hidoasă a nașterii și a copulației și a morții – acele răsturnări monstruoase ale vieții pe care grecii le numeau *miasma*, un fel

de poluare, de pângărire – nu a fost atât de brutală sau atât de pomădată ca să pară așa de frumoasă; nicăieri, niciodată nu au pus atât de mulți oameni atât de multă credință în minciuni și transformare și moarte, moarte, moarte.“

Mi se pare o chestie destul de dură. După cum sună, dacă aș fi continuat să stau în California aș fi putut s-o sfârșesc într-un cult sau, în cel mai bun caz, aș fi ajuns să practic vreo restricție dietetică stranie. Cam pe vremea aceea, îmi amintesc că citeam despre Pitagora și constatam că unele dintre ideile lui erau ciudat de atrăgătoare – îmbrăcămintea albă, de exemplu, sau renunțarea la unele alimente care aveau suflet.

În schimb, am virat-o spre Coasta de Est.

Mi s-au aprins becuțele pentru Hampden, printr-un șiretlic al destinului. Într-o seară, de Ziua Recunoștinței, pe o vreme ploioasă, cu boboțe de merișor conservate și meciuri zumzâind dinspre televizor, m-am dus în camera mea după ce mă certasem cu ai mei (nu-mi amintesc de această ceartă în mod special, nu-mi amintesc decât de faptul că ne războiam tot timpul, pe tema banilor și a școlii) și, în timp ce răscoleam prin dulap căutându-mi haina, a zburat spre mine o broșură de la Hampden College, Hampden, Vermont.

Era veche de doi ani, broșura asta. În liceu, o mulțime de colegii îmi trimisese ră la felul de informații pentru că făcusem bine la testele SAT¹, deși din nefericire nu suficient de bine ca să-mi garanteze vreo bursă, și broșura asta o ținusem mereu în cartea de geometrie în ultimii doi ani de școală.

¹ Examen de testare a cunoștințelor lingvistice și matematice în liceele americane pentru admiterea la colegiu (n.tr.)